

Özet

Uzun bir kıyı şeridi, zengin kültürel, tarihî ve doğal mirasıyla tanınan Şili, Latin Amerika'da Türkiye'yi ilk tanıyan, Ankara'da ilk büyükelçilik açan ve Türkiye'yle ilk Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalayan ülke konumundadır.

Dış politika ile diplomasi kavramları birbirleriyle bağlantılı olmakla birlikte özünde farklılık göstermektedir. Diplomasi belirli kurallara tabidir ve esasen diplomatlar ile onların muhatapları olan yabancı yetkililer arasında yürütülür. Dış politika ise siyasal liderler tarafından belirlenir ve diplomatlar eliyle yürütülür. Hedefler, stratejiler ve genel taktikler dış politikanın kapsamına girerken; diplomasi bu hedeflere ulaşmak için kullanılan temel araçtır.

Şili dış politikasının temel ilkeleri; uluslararası hukuka saygı, hukukun üstünlüğü, demokrasinin teşviki, insan haklarına saygı ve işbirliği sorumluluğudur. Şili'nin temel yaklaşımı; diyalogu teşvik etmek ve tüm ülkeler için faydalı olacak bir büyüme gündemini desteklemektir.

2026 yılında "Şili-Türkiye Diplomatik İlişkilerinin 100. Yılı" kutlanacaktır. İki ülkenin artan karşılıklı siyasi, ekonomik, savunma-güvenlik ve kültürel faaliyetlerinin de etkisiyle Türkiye ve Şili arasındaki 100 yıllık dostluğun daha da ileriye taşınması ümit edilmektedir. İki ülke arasındaki ilişkilerin yeniden canlandırılması için son yıllarda önemli adımlar atılmaktadır. Şili ve Türkiye arasında karşılıklı bir ortaklık çerçevesinde siyasi, ekonomik, savunma-güvenlik ve kültürel bağların gelişmesi için büyük bir potansiyel bulunmaktadır.

Diplomasi ve Dış Politika.**Rodrigo ARCOS - Şili'nin Ankara Büyükelçisi**

Şili, uzun bir kıyı şeridi, zengin kültürel, tarihî ve doğal mirasıyla tanınmaktadır. Güney Amerika kıtasının güneybatısında konumlanan Şili, dünyanın en uzun ülkelerinden biridir. Kuzeyden güneye yaklaşık 4 bin kilometre kuş uçuşu uzaklığa sahip olup kıyı uzunluğu ise 6 bin kilometreyi aşmaktadır. Başlıca sınır komşusu Arjantin olup ayrıca Bolivya ve Peru ile de sınırları bulunmaktadır.

Şili, Güney Amerika kıtasında yer almakla birlikte Okyanusya bölgesindeki bazı adaları ve Antarktika üzerindeki egemenlik iddialarıyla esasında "üç kıtaya ait" bir devlettir. Sınırlarının ötesindeki engebeli ve zorlu coğrafi koşullar sebebiyle Şili, gerçek anlamda olmasa bile bir ada ülkesi olarak nitelendirilebilir. Bu doğal sınırlar (çöl, dağ, buz ve deniz) ülkeyi adeta dış dünyadan yalıtılmış bir ülke hâline getirmektedir. Bu coğrafi izolasyonun önemli bir sonucu olarak Şili, güçlü bir gıda üreticisi kimliği kazanmıştır. Yalnızca meyve ve sebze değil; aynı zamanda balık, deniz ürünleri, ceviz, fındık ve birçok diğer tarımsal ürün ihracatı yapmaktadır.

Şili topraklarında insan yerleşimi 18 bin yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. 1520 yılında Ferdinand Macellan, Şili kıyılarını gören ilk Avrupalı olmuştur. İspanyol sömürge dönemi, 1810 yılına kadar devam etmiş ve bu tarihte bağımsızlık mücadelesi başlamıştır. 1818 yılında tam bağımsızlığını ilan eden Şili, cumhuriyet yönetimine geçmiştir. O tarihten bu yana 200 yılı aşkın süredir bağımsız bir devlettir.

Makroekonomik göstergelere bakıldığında; Şili'nin nüfusu yaklaşık 20 milyondur. 2023 yılı itibarıyla Gayri Safi Yurtiçi Hasılası (GSYİH) yaklaşık 280 milyar dolar düzeyinde olup kişi başına düşen milli geliri ise 17 bin doların üzerindedir. Satın alma gücü paritesine göre düzenlendiğinde bu rakam 28 bin doların üzerine çıkmaktadır. Bu da bölgesel ölçekte oldukça yüksek bir seviyeye işaret etmektedir. 2023 yılında enflasyon oranı %4 ve işsizlik oranı ise %8,4 civarında gerçekleşmiştir. Doğrudan Yabancı Yatırım miktarı 11 milyar doları aşmıştır. Şili, dış ticarete yüksek oranda bağımlı ve küresel ekonomiye açık bir ülkedir. Dünyada en fazla STA imzalayan ülkelerden biri olarak öne çıkan Şili'nin ihracatının %80'i bu anlaşmalar kapsamındadır.

Şili'nin dış politikası ise demokrasi, hukukun üstünlüğü ve serbest ticaret ilkeleriyle karakterize edilebilir. Bu kavramların günümüz dünyasındaki gelişmeler çerçevesinde dış politika tartışmalarının merkezinde yer aldığı görülmektedir. Şili, Birleşmiş Milletler tarafından 9 Mayıs 2025 tarihinde yayımlanan İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde "Çok Yüksek İnsani Gelişmişlik" kategorisinde yer almış ve dünya sıralamasında 45. sırada konumlanmıştır.

Bu başarının arkasında yatan başlıca nedenlerden biri, Şili'de ortalama yaşam süresinin 80 yılın üzerinde olmasıdır. Bu oran, Latin Amerika bölgesindeki en yüksek yaşam beklentilerinden biridir. Aynı şekilde eğitim alanında da öne çıkan Şili'de ortalama eğitim süresi 11 yılı aşmaktadır. Zorunlu eğitim süresi ise ilkökul ve lise düzeyinde toplam 12 yıldır. Bu durum, ülkenin yalnızca Latin Amerika'da değil, küresel ölçekte de en yüksek eğitim oranlarına ulaşmasına katkı sağlamaktadır. Tüm bu göstergeler (gelir düzeyi, eğitim seviyesi, sağlık hizmetleri ve yaşam süresi) bir araya geldiğinde Şili, insani gelişmişlik açısından Latin Amerika'nın önde gelen ülkelerinden biri sayılmaktadır.

Şili'nin dış politikası, doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmekte ve Dışişleri Bakanlığı ile diğer bakanlıklar aracılığıyla yürütülmektedir. Şili dış politikasının temel ilkeleri; uluslararası hukuka saygı, hukukun üstünlüğü, demokrasinin teşviki, insan haklarına saygı ve işbirliği sorumluluğudur. Dış politika öncelikleri ise şunlardır:

13 Mayıs 2025

- Yeni ittifakların geliştirilmesi,
- Değerlerin teşviki,
- Siyasi diyalogun azami düzeyde sürdürülmesi,
- Büyüme odaklı gündemin desteklenmesi,
- İklim değişikliğiyle mücadele,
- Okyanusların korunması ve Antarktika'nın muhafazası.

Özellikle Latin Amerika bölgesinde siyasi diyalogun güçlendirilmesi çok önemlidir. Çünkü bölge ülkeleri olarak dış dünyada birlikte hareket etmeleri son derece faydalı bir strateji olacaktır. Fakat bu süreç, farklı görüşler ve siyasi pozisyonlar nedeniyle zaman zaman zorlayıcı olabilmektedir. Buna rağmen Şili'nin temel yaklaşımı; diyalogu teşvik etmek ve tüm ülkeler için faydalı olacak bir büyüme gündemini desteklemektir.

İklim değişikliğiyle mücadele ve okyanusların korunması konusunda da güçlü bir kararlılık gösteren Şili, dünyanın en geniş deniz koruma alanlarından bazılarında sahiptir. Ayrıca Şili, kıyı şehri olan Valparaíso'yu uluslararası çevre hukukunun bir parçası olan Ulusal Yargı Yetkisi Dışı Deniz Alanlarının Korunmasına Yönelik Anlaşma (BBNJ) Sekreteryası olarak önermektedir. Bu anlaşmanın amacı, herhangi bir devlete ait olmayan açık denizlerin ve deniz tabanlarının ortak bir miras olarak korunmasını sağlamaktır. Her ülke, 200 deniz miline kadar olan alan münhasır ekonomik bölgesini korumakla yükümlüdür. Ancak bu sınırın ötesindeki alanlar da kolektif sorumlulukla korunmalıdır. Şili, bu sorumluluğu üstlenmeye hazır olduğunu dünyaya duyurmaktadır.

“Dış politika” ile “diplomasi” kavramları birbiriyle bağlantılı olmakla birlikte özünde farklılık göstermektedir. Diplomasi belirli kurallara tabidir ve esasen diplomatlar ile onların muhatapları olan yabancı yetkililer arasında yürütülür. “Savunma diplomasisi”, “kültürel diplomasi” veya “dış politika diplomasisi” gibi kavramlar sıklıkla kullanılsa da bu ifadeler kavramsal açıdan yanıltıcı olabilir.

Diplomasi dört temel ilkeye dayanmaktadır. Bunlar; “müzakere”, “iletişim”, “ilişki inşası” ve “çıkarların teşvik edilmesidir”. Bu ilkeler, çatışmaların barışçıl yollarla çözülmesini ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesini sağlayan etkili diplomatik etkileşimlerin temelini oluşturmaktadır. Dış politika ise siyasal liderler tarafından belirlenir ve diplomatlar eliyle yürütülür. Hedefler, stratejiler ve genel taktikler dış politikanın kapsamına girerken; diplomasi bu hedeflere ulaşmak için kullanılan temel araçtır.

Diplomasi genellikle gizlilik içinde yürütülmekte; sonuçlar ve süreç çoğunlukla kamuoyuna açıklanmaktadır. Bu bağlamda dış politika, esasen bir hedefler bütünüdür ve bu hedefler genellikle kamuoyuyla paylaşılır. Ancak bu hedeflere nasıl

ulaşıldığı, müzakerelerin nasıl yürütüldüğü, kimlerle ve ne zaman bir araya gelindiği ve ulusal çıkarların karşı tarafa nasıl aktarıldığı konusu ise diplomasi alanına girmektedir. Bu tür diplomatik müzakere süreçleri kamuoyuna açık şekilde yürütülmez. Yalnızca elde edilen sonuçlar kamuoyuyla paylaşılır ve bu da dış politikaadır.

“Kamu diplomasisi” terimi genellikle yanlış bir şekilde hükümet destekli programları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu programların amacı, ülkelerin tanıtımını yapmak veya kamuoyunu bilgilendirmek olabilir. Bu faaliyetler; yayınlar, sinema filmleri, değişim programları, radyo ve televizyon gibi araçlarla yürütülmektedir. Dolayısıyla bu faaliyetleri, diplomasiden ziyade “halkla ilişkiler” veya “kamu bilinci oluşturma çalışmaları” olarak nitelendirmek daha doğru olacaktır. Kamuoyuyla ilişkiler daha çok iç kamuoyuna mesaj iletmeyi hedeflerken; kamusal diplomasi'nin amacı yurt dışındaki hedef kitleleri bilgilendirmek ve dış politika hedefleri doğrultusunda etkilemektir. Bu bakımdan kamu diplomasisi, dış politikanın kamuya açık yüzü olarak tanımlanabilir.

Şili-Türkiye İlişkileri

Amerika Kıtası'nda Türkiye'yi resmî olarak tanıyan ilk ülke Şili'dir. Bu tanıma, 30 Ocak 1926 tarihli Dostluk Bildirgesi'yle resmîyet kazanmıştır. Şili'nin başkenti Santiago'da Türkiye Cumhuriyeti Meydanı, Atatürk Koleji ve bir Atatürk Anıtı bulunmaktadır. 1930 yılında Türkiye'nin Santiago Büyükelçiliği açılmıştır. Bu, Türkiye'nin 1926 yılında tanınmasının ardından Şili'ye verdiği değeri göstermektedir. Öte yandan Şili'nin Türkiye Büyükelçiliği 1941 yılında faaliyete geçmiştir. Böylelikle Şili, Türkiye'de diplomatik misyon kuran ilk Latin Amerika ülkesi olma unvanını kazanmıştır.

Genel itibarıyla Şili, Latin Amerika'da Türkiye'yi ilk tanıyan, Ankara'da ilk büyükelçilik açan ve Türkiye'yle ilk STA imzalayan ülke konumundadır. Türkiye'yle imzalanan ilk ve hâlihazırda geçerli olan STA, 2009 yılında akdedilmiş ve 2011 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşmayla birlikte Şili, Türkiye'nin Amerika kıtasında tam kapsamlı STA imzaladığı ilk ülke olmuştur. Günümüzde küresel ticaretin şekillenmesinde bu tür anlaşmaların önemi giderek artmaktadır.

Türkiye'nin başkenti Ankara'da Şili'nin ulusal kahramanlarından Bernardo O'Higgins'in adını taşıyan bir Şili Meydanı bulunmaktadır. Bu anıt, 1970 yılında inşa edilmiştir. Aynı yıl, Şili Cumhuriyeti Okulu da faaliyet göstermeye başlamıştır. Ayrıca 1977 yılının Şubat ayında Türkiye'de Pablo Neruda Meydanı da hizmete açılmıştır.

13 Mayıs 2025

Türk Hava Yolları (THY), 2024 Aralık ayında Şili'nin başkenti Santiago'ya doğrudan uçuş başlatma kararı almıştır. Bu uçuşla birlikte THY, dünyada en fazla ülkeye uçuş gerçekleştiren havayolu şirketi olmuştur. Bu oldukça önemli bir gelişmedir. Zira havayolu taşımacılığı yalnızca insan hareketliliğini değil; ticaretin, yatırımın ve kültürel etkileşimin de önünü açmaktadır. Bu başarı, son yıllarda yoğun şekilde yürütülen diplomatik girişimlerin doğrudan bir sonucudur. Halihazırda resmî ve hizmet pasaportu hamili Türk vatandaşları, 90 günü aşmamak kaydıyla Şili'ye vizesiz seyahat edebilmektedir. Bu uygulama, iki ülke arasındaki karşılıklı güvenin ve dostane ilişkilerin güçlü bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç

Şili, Türkiye'yle olan ikili mekanizma süreçlerinin sayısını artırmak, ilişkileri daha ileriye taşımak, mevcut STA'yı modernize etmek ve karşılıklı kültürel tanıtımı da içeren kapsamlı bir gündemle ilerleme arzusunda. 2026 yılında "Şili-Türkiye Diplomatik İlişkilerinin 100. Yılı" kutlanacaktır. İki ülkenin artan karşılıklı siyasi, ekonomik, savunma-güvenlik ve kültürel faaliyetlerinin de etkisiyle Türkiye ve Şili arasındaki 100 yıllık dostluğun daha da ileriye taşınması ümit edilmektedir. Örneğin Şili, Türkiye'yle savunma teknolojileri alanında bilgi transferi ve teknolojik işbirliği içerisindedir. Ayrıca Şili Dışişleri Bakanı Alberto van Klaveren, 9 Nisan 2025 tarihinde Türkiye'ye gerçekleştirdiği resmi ziyaret kapsamında Ankara ve İstanbul'da temaslarda bulunmuş ve yıllardır gerçekleştirilmemiş olan İkili İşbirliği Komitesi'nin ikinci toplantısı icra edilmiştir. Bu, iki ülke arasındaki ilişkilerin yeniden canlandırılması açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Şili ve Türkiye arasında karşılıklı bir ortaklık çerçevesinde siyasi, ekonomik, savunma-güvenlik ve kültürel bağların gelişmesi için büyük bir potansiyel bulunmaktadır.

Yazar Hakkında

Rodrigo ARCOS - Şili'nin Ankara Büyükelçisi

Büyükelçi Rodrigo Arcos, Şili Üniversitesi (Tarih ve Coğrafya, 1985), Uluslararası Çalışmalar Yüksek Lisansı (Universidad de Chile, 1988) sonrası Tsukuba Üniversitesi Güney Doğu Asya'da Ekonomi ve Siyasi İlişkiler Yüksek Lisans Çalışmaları (1989-1990; Japon Hükümeti Bursu) eğitimi almıştır. Uluslararası İşletme Diploması (Pasifik Üniversitesi); Georgetown Üniversitesi'nde Tarih, Dış Politika ve Uluslararası İlişkiler Çalışmaları (2008-2009, Washington DC); Şili Katolik Üniversitesi'nde Kamu Üst Düzey Yönetimi Diploması (Şilili Diplomatlar için Üst Düzey Diploma) alanlarında da çalışmalar yapmıştır.

Şili'nin Avustralya Büyükelçiliği'nde Üçüncü Kâtip (1995-1999); Şili'nin Japonya Büyükelçiliği'nde İkinci Kâtip (2001-2004); Şili'nin Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği'nde Birinci Kâtip ve Siyasi İşler Danışmanı (2007-2012); Şangay, Çin Halk Cumhuriyeti'nde Başkonsolos, 2014-2015; Şili'nin Brezilya Büyükelçiliği'nde Misyon Şefi Yardımcısı (2016-2019) olarak görev yapmıştır.

Şili Dışişleri Bakanlığı'nda Asya Pasifik Bölümü Japonya ve Pasifik İşleri Masa Sorumlusu; Dışişleri Bakan Yardımcısı Ofisi Diplomatik Asistanı; Dışişleri Bakanı Ofisi Diplomatik Asistanı; Dışişleri Bakanlığı İdari İşler Genel Müdürü Personel Şefi (2005-2007); Kuzey Amerika, Orta Amerika ve Karayipler İşleri Direktör Yardımcısı (2012-2014); Güney Amerika İşleri Direktör Yardımcısı ve Direktör Vekili (2019-) olarak önemli görevlerde bulunmuştur.

Büyükelçi Rodrigo Arcos'un bildiği yabancı diller ve seviyeleri şu şekildedir: İngilizce (Akıcı), Japonca (JLPT, Seviye 2); Çince-Mandarin (HKS Seviye 2); Portekizce (konuşma).

Büyükelçi Rodrigo Arcos, Margarita Suárez ile evli olup, 3 çocuk (Constanza; María Consuelo & Santiago) babasıdır.

13 Mayıs 2025**Dış Politikada Kamu Diplomasisi**

Tarihin en eski devirlerinden beri toplumların algılarını şekillendirmek iç ve dış politikanın en temel unsurlarından biri olmuştur. Ulus devlet yapısının yaygınlaşması ve uluslararası ilişkilerde ulus devletlerin temel aktör olmasından sonra ise diplomasi kadar kamu diplomasisi de uluslararası ilişkilerde çok önemli bir rol oynamaya başlamıştır.

Bir devletin kabul eden devlet nezdinde diplomatik ilişkilerini Büyükelçiler ve Konsoloslar olmak üzere diplomatlar yürütmektedir. Devletlerarası ilişkilerde çok önemli bir fonksiyonu olan kamu diplomasi de bu diplomatlar yürütmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetleri sadece o ülke halkının değil, aynı zamanda o devlet yöneticileri nezdinde de önemli bir etki oluşturmaktadır. Devletler arasındaki ilişkilerin seyirinde diplomasi diğer faaliyetleri kadar kamu diplomasisi de kilit bir rol oynamaktadır.

Kapadokya Üniversitesi ve Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) iş birliğinde yürütülecek Dış Politikada Kamu Diplomasisi projesi ile kamu diplomasisinin uygulanmasına yönelik esasların ortaya konması, hangi faaliyetlerin ön plana çıktığının belirlenmesi ve Türkiye'ye yönelik yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin birinci ağızdan ortaya konması amaçlanmaktadır. Böylece Türk Dış politikasının şekillenmesine ve alınacak kararlara katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Proje hakkında detaylı bilgiye;
<https://commonhorizon.kapadokya.edu.tr/> adresinden ulaşabilirsiniz.

Prof.Dr. Şafak OĞUZ

2019 yılında Doçentlik ve 2024 yılında Profesör unvanını alan Prof.Dr. Şafak OĞUZ, Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki (TSK) 23 yıllık hizmetinden sonra 2021 yılında emekli olmuştur. Görevi esnasında Birleşmiş Milletler (BM) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) bünyesinde de çalışan OĞUZ, Kitle İmha Silahları, Terörizm, Uluslararası Güvenlik, Uluslararası Örgütler ve Barış ve Çatışma Çalışmaları konularında çalışmalar yapmaktadır. Prof.Dr. Şafak OĞUZ, halen Kapadokya Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dekan Vekili olarak görev yapmaktadır. İyi derece İngilizce ve Almanca bilmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 1993'de mezun oldu. Boğaziçi Üniversitesi'nde 1995'de Yüksek Lisans çalışmasını tamamlayan Erol, 2005 yılında Ankara Üniversitesi'nde yaptı. 2009'da "Uluslararası İlişkiler" alanında doçent ve 2014 yılında da Profesörlük unvanlarını aldı.

Uzmanlık alanları, "Jeopolitik", "Kriz Yönetimi", "Güvenlik", "Türk Dış Politikası" ve "Türk Dünyası" olan Prof. Erol'un, bu konularda çok sayıda bilimsel makalesi ve kitabı bulunmaktadır.

Avrasya Dosyası, Karadeniz Araştırmaları, Gazi Akademik Bakış, Bölgesel Araştırmalar Dergisi, Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları dergileri editörlükleri ile TRT, Kanal A ve BBN Türk'te radyo-televizyon programları yapan, Türkiye'nin önde gelen dergi ve gazetelerinde köşe yazarlığı yapan-görüşleri yayımlanan Prof. Erol, bu çalışmalarından dolayı 2007'de Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı (TÜRKSAY) "Türk Dünyası Hizmet Ödülü", 2015'de Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) "Basın-Fikir Ödülü" başta olmak üzere çok sayıda ödüle layık görülmüştür.

Ufuk, Ankara ve Gazi Üniversitelerinde dersler veren Prof. Erol, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarını devam ettirmektedir. Türkiye'nin önde gelen düşünce merkezlerinde (ASAM, SDE, GSAM, USGAM) uzman ve kurucu başkan olarak görevler üstlenen Prof. Erol, 2016'dan bu yana Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Kurucu Başkanı olarak bu alandaki faaliyetlerini devam ettirmektedir.